

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол вченої ради НУВГП

«29» 06.2017 № 6

Голова вченої ради НУВГП

В.С. Мошинський

**Положення
про форми навчання, форми організації освітнього
процесу та види навчальних занять у
Національному університеті водного господарства
та природокористування**

Ухвалено науково-методичною
радою НУВГП
протокол

«21» 06.2017 № 4

Введено в дію
наказом ректора НУВГП

«04» 07.2017 № 346

Рівне 2017

1. Загальна частина

1.1. Положення про форми навчання, форми організації освітнього процесу та види навчальних занять у Національному університеті водного господарства та природокористування (надалі – Положення) розроблено відповідно до ст. 49 та ст. 50 Закону України «Про вищу освіту», Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 та Положення про освітній процес у Національному університеті водного господарства та природокористування затвердженого вченою радою університету, що введене в дію наказом ректора від 24 травня 2016 р. № 256, регламентує процедуру встановлення форм навчання, форм організації освітнього процесу та видів навчальних занять.

1.2. Метою даного Положення є визначення форм навчання, форм організації освітнього процесу та видів навчальних занять у Національному університеті водного господарства та природокористування.

2. Форми навчання, форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

2.1. Навчання у Національному університеті водного господарства та природокористування (надалі – НУВГП) здійснюється за такими формами (рис. 1):

- 1) очна (денна);
- 2) заочна (дистанційна).

2.1.1. *Очна (денна) форма навчання* – це форма здобуття певного рівня вищої освіти, яка побудована на принципі особистісного спілкування студента і викладача та самостійної роботи студентів у визначеному навчальним планом та розкладом занять обсязі. Оволодіння передбаченими компетентностями забезпечується поєднанням теоретичного навчання, практичної підготовки та виконання індивідуальних завдань, встановлених навчальним планом.

Очна (денна) форма навчання є основною формою здобуття певного рівня освіти або кваліфікації із відривом від виробництва у НУВГП. Ця форма навчання зобов'язує студента бути щодня присутнім на заняттях відповідно до графіка навчального процесу та індивідуального графіка навчання студента згідно із Положенням про індивідуальний графік навчання студентів денної форми навчання Національного університету водного господарства та природокористування (надалі – індивідуальний графік).

Навчання у НУВГП здійснюється посеместрово. Термін навчання та кількість аудиторних годин врегульовується навчальним планом обраної спеціальності (спеціалізації), навчальним планом відповідної дисципліни, індивідуальним графіком студента та розкладом занять, затвердженим у НУВГП.

Освітній процес в НУВГП за очною (денною) формою навчання здійснюється відповідно до даного Положення.

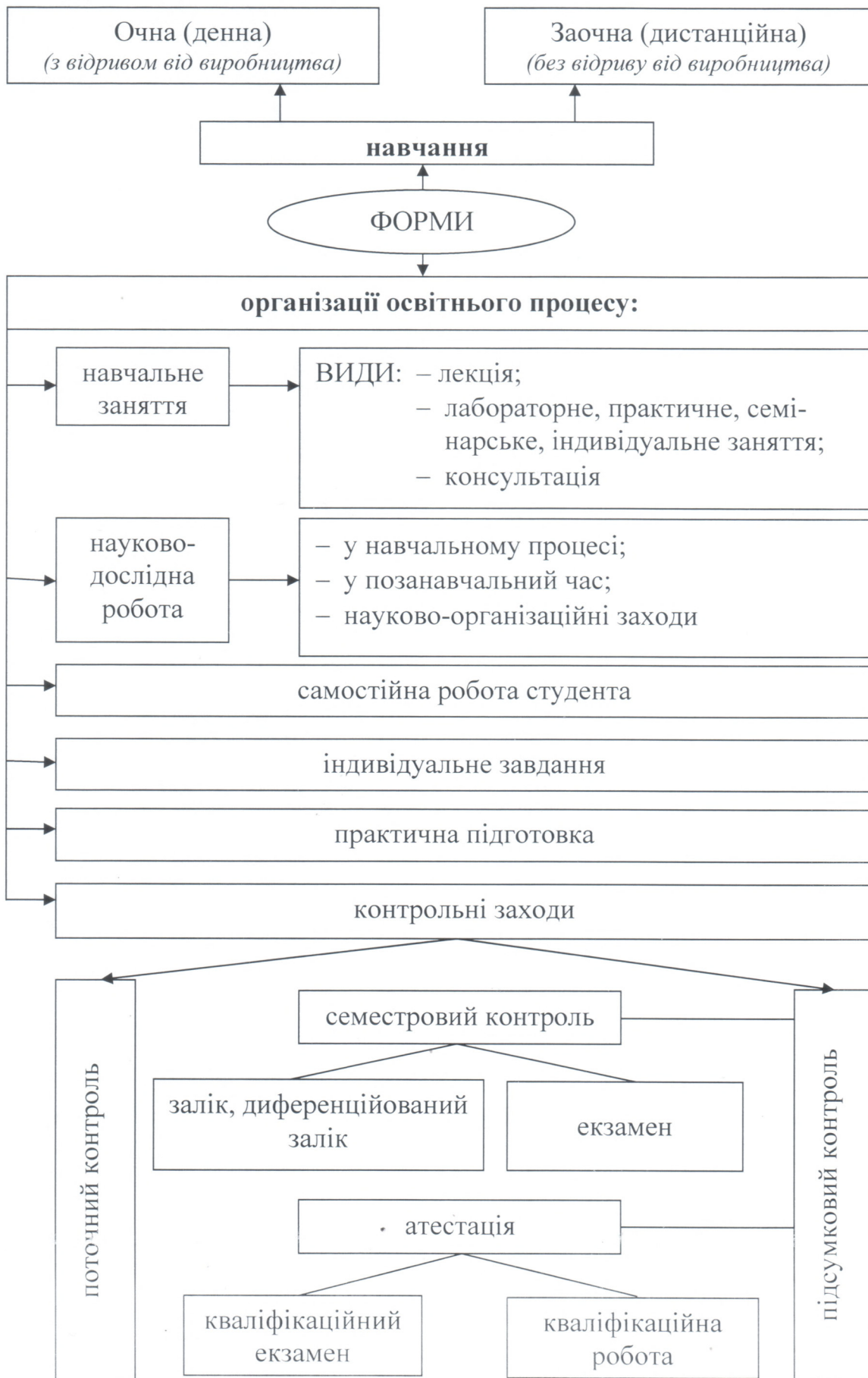

Рис. 1. Форми навчання, форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

2.1.2. *Заочна (дистанційна) форма навчання* є формою здобуття певного рівня освіти або кваліфікації без відриву від виробництва.

Заочна форма навчання не зобов'язує студента бути щодня присутнім на заняттях, але вимагає бути присутнім в університеті під час навчальних та екзаменаційних сесій. Ця форма навчання характеризується фазністю: перша фаза – отримання бази знань, навчальної літератури та її вивчення (настановча сесія); друга фаза – перевірка засвоєного матеріалу (виконання та захист випускної кваліфікаційної роботи). Важливо, що ці фази помітно віддалені одна від одної за часом (як правило, від кількох тижнів до місяця).

Організація навчального процесу для студентів заочної форми навчання здійснюється під час сесій і в міжсесійний період. Термін навчання врегульовується навчальним планом обраної спеціальності (спеціалізації).

Основною формою роботи студента заочної форми навчання є виконання ним індивідуальних завдань, передбачених навчальним планом.

Протягом сесії здійснюються всі форми організації навчального процесу та види навчальних занять, передбачені навчальним планом.

Міжсесійний період студента заочної форми навчання – це період, упродовж якого студент працює над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під методичним керівництвом викладача за затвердженим графіком консультацій.

Організація навчання за заочною формою під час сесій і в міжсесійний період здійснюється відповідно до графіка навчального процесу та робочих навчальних планів на поточний рік, які доводяться до відома всіх студентів перед початком навчального року.

Особи, які навчаються за заочною формою, мають статус студента і на них поширюються права та обов'язки, визначені чинним законодавством, а також мають пільги у вигляді додаткових оплачуваних відпусток і відпусток без збереження заробітної плати. Тривалість таких відпусток встановлена Кодексом законів про працю України, Законом України «Про відпустки».

Освітній процес в НУВГП за заочною формою навчання здійснюється відповідно до даного Положення.

Дистанційна форма навчання – форма організації навчального процесу, що забезпечує реалізацію дистанційного навчання та передбачає можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній або освітньо-кваліфікаційний рівень.

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуальний процес набуття знань, умінь, навичок та способів пізнавальної діяльності людини, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Освітній процес в НУВГП за дистанційною формою навчання здійснюється відповідно до даного Положення та Положення про дистанційне навчання у НУВГП. Термін навчання врегульовується навчальним планом обраної спеціальності (спеціалізації).

Форми навчання в НУВГП можуть поєднуватися.

Здобувачі вищої освіти визначають форму навчання під час вступу до НУВГП.

Освітній процес у НУВГП за всіма формами навчання здійснюється відповідно до стандартів вищої освіти та освітньої діяльності, а також за даним Положенням із урахуванням передбачених чинним законодавством пільг для осіб, які поєднують роботу із навчанням.

У разі встановлення в НУВГП інших форм освітнього процесу у дане Положення вноситимуться відповідні зміни та доповнення.

2.2. Форми організації освітнього процесу в НУВГП поділяються на:

- навчальні заняття;
- науково-дослідну роботу;
- самостійну роботу;
- індивідуальне завдання;
- практичну підготовку;
- контрольні заходи.

2.2.1. *Навчальне заняття* – це форма організації освітнього процесу між студентом та викладачем у межах визначеного розкладом часу.

Навчальні заняття проводяться в академічних групах, які формуються директором навчально-наукового інституту відповідно до року навчання, галузі знань та спеціальності (спеціалізації) студентів, як правило, чисельністю 20-25 осіб (для лекційних, практичних та семінарських занять). В окремих випадках, для оптимізації освітнього процесу та умов фінансування, академічна група за рішенням директора навчально-наукового інституту може поділитись на підгрупи, зменшуватись або збільшуватись за чисельністю, об'єднуватись в потоки.

Основними видами навчальних занять є:

- 1) лекція;
- 2) лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття;
- 3) консультація.

2.2.1.1. *Лекція* – основна форма проведення навчальних занять, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу. Лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал однієї або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика та кількість годин курсу лекцій визначається навчальною та робочою програмами навчальної дисципліни.

Лекції з навчальних дисциплін проводяться науково-педагогічними (науковими) працівниками: а) які мають науковий ступінь та/або вчене звання у т.ч. вчені звання, присвоєні вченою радою НУВГП; б) які є визнаними професіоналами з досвідом роботи за фахом (п.4-6 Додатка 12 до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених постановою КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187).

Лекції проводяться в аудиторіях, де є можливості для забезпечення мультимедійної презентації лекційного матеріалу для однієї або більшої кількості академічних груп студентів відповідного року навчання, галузі знань, спеціальності (спеціалізації). Тривалість лекції становить дві академічні години (80 хвилин).

Обов'язок лектора дотримуватися навчальної та робочої програми навчальної дисципліни стосовно змісту навчального матеріалу та послідовності

лекційних занять, але не обмежуватись у питаннях його трактування, формах і засобах подання його студентам.

2.2.1.2. Лабораторне заняття – форма навчального заняття, під час якого студент під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи досліди із метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи із лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірною апаратурою, застосовуючи методики експериментальних досліджень та обробки результатів.

Лабораторні заняття із навчальних дисциплін проводяться науково-педагогічними працівниками, рівень наукової та професійної активності яких засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох умов, зазначених у підпунктах 1-16 пункту 6 приміток, додатка 12 до Ліцензійних умов, затверджених постановою КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187.

Лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях із використанням устаткування, пристосованого до реального професійного середовища. В окремих випадках лабораторні заняття проводяться у виробничих умовах. Лабораторне заняття проводиться зі студентами, кількість яких не перевищує половини академічної групи.

Перелік тем лабораторних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Заміна лабораторних занять іншими видами навчальних занять дозволяється за рішенням науково-методичної комісії відповідної спеціальності.

Лабораторне заняття включає проведення поточного контролю підготовленості студентів до виконання конкретної лабораторної роботи, виконання завдань теми заняття, оформлення індивідуального звіту з виконаної роботи та його захист перед викладачем.

Виконання лабораторної роботи оцінюється викладачем. Підсумкова оцінка виставляється в журналі обліку виконання лабораторних робіт. Оцінки, отримані студентом за виконання лабораторних робіт, враховуються у поточному контролі навчальної дисципліни.

2.2.1.3. Практичне заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Практичні заняття із навчальних дисциплін проводяться науково-педагогічними працівниками, рівень наукової та професійної активності яких засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох умов, зазначених у підпунктах 1-16 пункту 6 приміток, додатка 12 до Ліцензійних умов, затверджених постановою КМУ від 30 грудня 2015р. № 1187 кафедри, де читається дисципліна, за умови узгодження методичних прийомів вивчення із лектором даної навчальної дисципліни.

Практичні заняття проводять в аудиторіях або у навчальних лабораторіях, обладнаних відповідними спеціальними засобами. Практичне заняття проводиться зі студентами однієї академічної групи.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою

навчальної дисципліни. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі: тестах для визначення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, завданнях різного рівня складності для вирішення їх студентами на занятті та інших прийомах, що застосовуються у навчальному процесі щодо вивчення визначеної дисципліни.

Практичне заняття включає постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних задач, їх перевірку, проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, оцінювання.

Оцінки, отримані студентом на практичних заняттях, враховуються у поточному контролі навчальної дисципліни.

2.2.1.4. *Семінарське заняття* – форма навчального заняття, під час якого викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем. Студенти готують виступи або тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань.

Семінарські заняття із навчальних дисциплін проводяться науково-педагогічними працівниками, рівень наукової та професійної активності яких засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох умов, зазначених у підпунктах 1-16 пункту 6 приміток, додатка 12 до Ліцензійних умов, затверджених постановою КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187 кафедри, де читається дисципліна, за умови узгодження методичних прийомів обговорення із лектором даної навчальної дисципліни.

Семінарські заняття проводять в аудиторіях або в навчальних кабінетах, обладнаних необхідними мультимедійними засобами або демонстраційними матеріалами. Перелік тем семінарських занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Заняття проводять із однією академічною групою.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами матеріали, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

Оцінки, отримані студентом на семінарських заняттях, враховуються у поточному контролі навчальної дисципліни.

2.2.1.5. *Індивідуальне навчальне заняття* проводиться з окремими студентами для підвищення рівня їх підготовки, розкриття індивідуальних здібностей та у зв'язку із певними життєвими ситуаціями, що потребують індивідуального підходу до навчання.

Індивідуальні заняття із навчальних дисциплін проводяться науково-педагогічними працівниками, рівень наукової та професійної активності яких засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох умов, зазначених у підпунктах 1-16 пункту 6 приміток, додатка 12 до Ліцензійних умов, затверджених постановою КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187 кафедри, де читається дисципліна.

Індивідуальні навчальні заняття організовуються за окремим графіком від основного розкладу занять із урахуванням індивідуального навчального плану студента та погоджуються із директором відповідного навчально-наукового інституту, завідувачем кафедри, де рахується дисципліна, та викладачем, який читає цю дисципліну.

Індивідуальні навчальні заняття можуть охоплювати частину або повний

обсяг занять із однієї або декількох навчальних дисциплін. До індивідуальних завдань належать: підготовка есе, виконання розрахункових, графічних, розрахунково-графічних робіт, оформлення звітів, аналіз практичних ситуацій, підготовка реферативних матеріалів із фахових публікацій, власні дослідження до конференцій, участь в олімпіадах тощо. Складовою індивідуальних завдань є підготовка та виконання курсових, дипломних робіт (проектів). Усі види навчальних занять здійснюються відповідно до робочого навчального плану.

Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно з одержанням необхідних консультацій із боку викладачів.

Види індивідуальних навчальних занять, їх обсяг, форми та методи проведення, форми та методи поточного і підсумкового контролю визначаються індивідуальним навчальним графіком студента.

Оцінки, отримані студентом за індивідуальні навчальні заняття, враховуються у поточному контролі навчальної дисципліни.

2.2.1.6. *Консультація* – форма навчального заняття, під час якої студент отримує відповіді та роз'яснення від викладача на конкретні запитання щодо незрозумілих або важких аспектів вивчення дисципліни, або практичного застосування теоретичного матеріалу навчальної дисципліни щодо вирішення поставлених проблем в індивідуальних завданнях.

Консультації із навчальних дисциплін проводяться науково-педагогічними працівниками, рівень наукової та професійної активності яких засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох умов, зазначених у підпунктах 1-16 пункту 6 приміток, додатка 12 до Ліцензійних умов, затверджених постановою КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187 кафедри, де читається дисципліна.

Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи студентів.

Обсяг часу, відведений викладачу для проведення консультацій із конкретної дисципліни, визначається Положенням про планування робочого часу викладача в НУВГП.

У разі запровадження в НУВГП інших видів навчальних занять у дане Положення вноситимуться відповідні зміни та доповнення.

2.2.2. *Науково-дослідна робота* – це форма організації наукової та дослідної роботи студентів, за якої вони залучаються до активної самостійної (або під керівництвом викладача) науково-дослідної діяльності для формування наукового світогляду, розвитку науково-дослідних умінь, навичок творчого вирішення практичних завдань; це форма сприяння молодим дослідникам в опануванні методології та методів наукового пошуку.

Науково-дослідна робота студентів у НУВГП формується за трьома основними напрямками:

- 1) науково-дослідна робота у навчальному процесі;
- 2) науково-дослідна робота студентів у позанавчальний час;
- 3) науково-організаційні заходи – конференції, конкурси, олімпіади та ін.

2.2.2.1. *Науково-дослідна робота студентів у навчальному процесі* є обов'язковою та визначається навчальними планами і робочими навчальними програмами (спеціальні лекційні курси із основ наукових досліджень, різні види навчальних занять з елементами наукових досліджень тощо).

Виконання науково-дослідної роботи у процесі вивчення навчальних дисциплін відбувається за умов оптимального співвідношення репродуктивних і творчих завдань, індивідуальних і колективних форм організації процесу навчання, максимального насичення занять ситуаціями спільної творчої діяльності.

2.2.2.2. *Науково-дослідна робота студентів у позанавчальний час* є продовженням навчально-дослідної роботи й ефективним засобом об'єктивного вияву обдарованої студентської молоді, реалізації її творчих здібностей, стимулювання потреби у творчому оволодінні знаннями, активізації навчально-пізнавальної діяльності.

2.2.2.3. Важливою складовою науково-дослідної роботи студентів є *науково-організаційні заходи*: участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах та інших заходах, що сприяють розвитку наукового мислення та спонукають до активізації наукового пошуку.

2.2.3. *Самостійна робота* студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом з конкретної дисципліни у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Може виконуватися у Науковій бібліотеці НУВГП, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах. При організації самостійної роботи студентів з використанням складного обладнання чи устаткування, складних систем доступу до інформації передбачається можливість отримання необхідної консультації або допомоги з боку науково-педагогічного чи педагогічного працівника.

Зміст самостійної роботи студента над конкретною навчальною дисципліною визначається навчальною та робочою програмами навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочим навчальним планом та робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

2.2.4. *Індивідуальні завдання* з окремих дисциплін становлять реферати, розрахунково-графічні (графічні) роботи, курсові роботи та проекти, бакалаврські роботи, дипломні роботи та проекти, магістерські роботи. Виконуються студентами самостійно при консультуванні викладачем в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Допускаються випадки виконання комплексної тематики індивідуальних завдань кількома студентами.

2.2.5. *Практична підготовка* студентів НУВГП є обов'язковим компонентом освітньої програми для здобуття рівня чи ступеня освіти і має на меті набуття студентом професійних компетентностей. Проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника НУВГП та керівника практики від бази практики. Здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними НУВГП договорами або в структурних підрозділах університету, що забезпечують практичну підготовку. Керівники підприємств, установ та організацій забезпечують створення належних умов для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до

законодавства.

Програма практичної підготовки, види та терміни її проведення визначаються навчальним планом та Положенням про проведення практики та Концепцією практичної підготовки студентів НУВГП.

2.2.6. *Контрольні заходи* включають поточний та підсумковий контроль, який здійснюється кафедрою та Навчально-науковим центром незалежного оцінювання відповідно до Положення про Навчально-науковий центр незалежного оцінювання.

2.2.6.1. *Поточний контроль* здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять з метою перевірки рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи та засвоєння матеріалу. Результати поточного контролю є основою для визначення оцінки із навчальної дисципліни. Форма проведення поточного контролю і система оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою, відображаються в робочій програмі навчальної дисципліни та Положенні про поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

2.2.6.2. *Підсумковий контроль* проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні або на окремих його завершальних етапах. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію студента.

Семестровий контроль – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу, який проводиться навчально-науковим центром незалежного оцінювання у вигляді заліку, диференційованого заліку чи екзамену.

Залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного контролю та виражається за двобальною національною шкалою: «зараховано» або «не зараховано». Запис вноситься у залікову книжку студента та у відомість.

Диференційований залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу із окремої навчальної дисципліни на підставі середнього бала результатів поточного контролю та виконання індивідуальних тестових завдань на останньому занятті. Оцінка за диференційований залік виражається за 4-бальною національною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Оцінка за диференційований залік вноситься у залікову книжку студента та у відомість.

Екзамен – це одна з основних форм підсумкового контролю рівня та якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з окремої навчальної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни при виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни та робочим навчальним планом на семестр. Форми підсумкового контролю і система оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти визначаються науково-методичною комісією спеціальності, що відображено у Положенні про поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Атестація студента – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу компетентностей вимогам стандартів

вищої освіти. Проводиться для відповідного рівня вищої освіти, відкрито і гласно.

Атестація студентів організовується у вигляді кваліфікаційного екзамену згідно із Положенням про кваліфікаційний екзамен чи/або захист кваліфікаційної роботи відповідно до Положення про захист кваліфікаційної роботи у НУВГП.

До складання атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану. Особи, присутні на атестації, можуть вільно здійснювати аудіо- та/або відеофіксацію процесу атестації.

Атестація здійснюється екзаменаційною комісією, склад якої формується згідно із Положенням про екзаменаційну комісію в НУВГП.

НУВГП на підставі рішення екзаменаційної комісії присуджує здобувачу вищої освіти, який успішно виконав освітню програму на певному рівні вищої освіти та пройшов атестацію, відповідний ступінь вищої освіти, присвоює відповідну кваліфікацію та видає документ про освіту відповідного ступеня вищої освіти, спеціальності, спеціалізації.

Здобувач вищої освіти, який при складанні атестації отримав незадовільну оцінку, відраховується з НУВГП і отримує академічну довідку. Повторна атестація здобувача вищої освіти допускається протягом трьох років після закінчення НУВГП. Для здобувачів вищої освіти, які не проходили атестацію з документально підтвердженої поважної причини, ректором може бути продовжений період навчання до наступного терміну роботи комісії із проходження атестації не більше, ніж на один рік.

2.3. Контроль за виконанням даного Положення покладається на проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи та начальника відділу якості освіти.

Розробники:

проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

В.С. Сорока

В.І. Корбутяк

ВНУТРІШНІ ВІЗИ

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

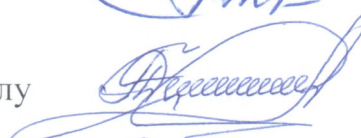

В.С. Сорока

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

О.А. Лагоднюк

В.о. начальника юридичного відділу

Д.А. Пуха

Коректор